

FÈBES DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

Redacció i Administració

General Barceló, —1.—2.º

PALMA DE MALLORCA

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres erbes an es qui s'ho guany

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol Ferrer, 5.—Ca-l'amo Andreu Alcover, Plassa del Palau, 2.

A Palma: Llibreria d'En Guany, Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d'En Francesc Ferrer, Sta. Eulària, 25.—Llibreria Ernest Frau, Brossa.—Llibreria d'Alomar i Fontdevila, Brossa.

Dietari de l'eixida d'enguany a França i a altres nacions

Dia 20 de maig.

(Continuació)

Un moment de distracció.

Idó, com deiem dissapte passat, per tornar a sa Despesa, en lloc de prendre es tramvia de devall terra, en prene un d'aquels que van per demunt, sense rails. que tenen *galliner*, això es bancs ademunt, desde ont un ho pot veure tot, sense noses de cap casta. He demanat abans si passava per devora es carrer de se meua *Despesa* i m'han dit que sí. I ja som estats partits, corrent carrers i més carrers i contemplant jo aquell moviment esglaiador de gent i de tota classe de vehicles que un troba dins casi tot Londres. Jo mirava a veure si afinaria es meu carrer, i no'n veia cap que m'ho semblés. A la fi m'aixec i deman a es de ses targetes si som aprop de tal carrer, i m'ha dit que ja feia una estoneta que l'haviem passat. —*Bona l'hem feta!* he jo dit. Devall, deman a un policia tal carrer, me diu aont es; pero com resultava que era ben enforet, després de caminar una estona, trob una estació de tramvia de devall terra, i surt a s'estació de devora sa meua *Despesa*. Pero allà me'n ha succeida una altra: es una estació molt gran, per ont passen una partida de trens, i hi ha escales per un vent i per s'altre; i no he tenguda sa prevenció de lletgir ses lletres de s'escala que prenía. I en lloc de sortir a mig-jorn, som sortit a sa tramuntana; i vetmetaquí altra volta perdut. Torn devallar a s'estació, prene un altre tramvia, m'atur a una estació, sa primera que hem trobada; i d'aqueixa torn an aquella aont m'era embuiata amb tantes d'escales; Aqueixa vegada he lletgida bé ses lletres que cada escala du, i així he afinat es quest.

Cont tot aixó a fi de que es veja

lo complicat

que es aqueix moviment de tramvies i lo exposat que un está á perdre-s'hi per poc que se distrega.

Sí, es ben necessari anar ben uis espolsats i vel-lar bé es ble, si un no vol tenir un disgust. A París no es tan fácil perdre-s'hi; hi ha més medis de prendre hi buxcles. A Londres es facilíssim de fer perdre es quest, i llavó es molt mal de trobar. Naturalment que si un se presenta a un policia, que un troba a cada passa i li diu: —*I am lost* (me som perdut; no sé aon me trob), aquell policia vos demana an-e quin carrer i nombre de casa caplevau, i vos hi conduirà sens falta. Tot aixó está bé, pero naturalment no es gens agradable haver d'apel·lar an aqueix remei. Si no hi fos, ets extrangers no s'hi porien acostar, i fins i tot es nadius d'assí s'hi camparien molt malament. Figurau si n'hi ha d'haver de rotam i de carronyeria en tants de mils de milenars de gent que s'hi escolen de tot lo mon.

Encara som arribat d'hora a sa *despesa*; he sopat, i a jeure s'es dit!

Dia 21 de maig.

Una pretxa amb D. Eduart Toda.

Avui dematí no som sortit més que per anar a dir missa; i tot d'una que he hagut dinat, preuc es tramvia de

devall terra, i el deix a s'estació que feia tretze, devora sa célebre *Torre de Londres*, i ja som estat partit a cercar —*Lloyd Avenue, 1*— que es s'oficina d'aquell benemérit fii de Catalunya i amic coral meu, D. Eduart Toda, que s'ha passat anys i més anys a la China, an el Japó, a Sardenya, a Egipte, a Rússia, a Turquia, a totes ses bandes del mon, fora América, fent de *consul espanyol* a totes aqueixes bandes, fins que deixá sa carrera diplomática per sa magnífica col·locació que té a Londres de director d'una companyia de *Mineral de ferro*, molt forta i molt arrelada. Ha escrites una partida d'obres molt apreciades sobre es diferents païssos aont ha habitat; i es un entusiasta de Catalunya i de sa llengo catalana. Trob *Lloyd Avenue*, entr an es nombre 1, deman Mr. Edward Toda, m'anuncien, ell me surt a l'encuantra, i hem feta una conversada ben llarga i ben coral, sobre tot de ses nostres curolles catalanes.

M'ha contat que té molt envant sa restauració de s'antiga *Abadia d'Escornalbou* (prov. de Tarragona), que la deixarà aviat refeta tal com la tenien es monjos; i allà hi aplega una *Biblioteca* que será un verdader tresor: tot obres d'extrangers referents a Catalunya i llavó *incunables* (impresos abans de 1500) i tota classe d'impressions notables des sigles XVI i XVII. Ja té més de 20.000 volums. Aqueixa *Biblioteca* li costa un dimoni i mig, com solen dir, perque tal classe de llibres son caríssims. M'ha dit que compta posar aquella *Abadia d'Escornalbou* i aqueixa *Biblioteca* de tal manera que, després de mort ell, sien una propietat de Catalunya, un bé public de sa nació catalana. Molt ben pensat! Prou que li he alabada s'idea.

Telefó que hi escriuen en lloc de parlar-hi.

M'ha feta veure una cosa curiosíssima, que han inventada no fa gaire: un telefó, aont, en lloc de parlar, escriuen a un cap de sa comunicació, i aquell escrit passa a s'altre cap de sa comunicació, maldement siga cent, docentes, trecentes llegos enfora. Es a dir: jo, per exemple, tenc telefó d'aquest sistema, deman comunicació amb qualsevol altre que també en tenga, per lluny que sia, i me pos a escriure demunt es meu aparat telefónic, i així com jo escriu, aquelles lletres queden marcades an es meteix temps demunt s'aparat de s'altre amb qui jo me som posat en comunicació.

En Toda ha comanat a un des seus dependents que en venir cap comunicació telefónica d'aquestes a s'aparat que tenen aquí, que mos avisás. Al punt mos criden; me fan posar devant s'aparat, i allà unes güies que hi havia com a cames d'aranya se son posades a escriure paraules i paraules i més paraules, ses meteixes que escrivia demunt es seu aparat s'oficial d'una casa d'una ciutat inglesa tan lluny de Londres, que hi ha sis hores de tren *ràpid*.

Així no han de enviar es telegrames escrits a s'Administració ni aquestes les ha de cursar, ni tampoc llavó les han de repartir. Així sí a un li ocorre demanar una cosa qualsevol a un que es una hora lluny, deu hores, vint hores, cinquanta, cent, docentes, trecentes hores lluny; se'n

va a s'aparat telefónic, se posa a l'acte en comunicació amb aquell, i zas! li escriu tot quant li ocorre, i aquell reb sa lletra i la lletgeix a's meteix temps que ell la hi escriu. Som romás amb sos cabeis drets com he vist aixó, sense polsos. ¡Vaja quina cosa més admirable! Aquí ja hi escau alló d'aquella *veia*:—¡Visquem i veurem coses!

Sa plaça més transitada del mon.

Amb aixó s'es fet tart, he dit an En Toda que m'era forçat anar-me'n; m'ha volgut acompanyar un tros, i som passat per devant *Mansion House, Ca's Bal'le*, es *Despatx des Bal'le*, que está just devant la *Borsa* de Londres. Fa una plaça prou gran. Era tota plena de cotxos, automòvils i tramvies, uns anant cap a llevant, altres cap a ponent, altres cap a tramuntana, altres cap a migjorn: tots ben depressa; i ses acerres també totes plenes de gent que va i vè en tots sentits. En Toda m'ha fet notar que devall aqueixa plaça hi han hagut de fer un pas per sa gent, perque es pis de sa plaça no bastava pe's pas de sa gent que hi transita. Prenim unes escales per avall i efectivament allà devall tot estava minat i no veien més que glopades de gent que anava i venia en tots sentits. M'ha dit En Toda que s'Autoritat hi ha fet posar diferents vegades empleiats que confassen totes ses persones que passen per allà: per dalt es trispol de sa plaça i pes pasadichos de devall, i resulta que un dia en s'altre en passen un milió i cinc centes mil persones. ¿Ah idó? ¡Mirau si hu es gros es fester!

A la fi mos deixam amb En Toda; ell fa sa seua vida i jo sa meua, que es estat vendre redós a sa meua *Despesa*, sopar, i anar-me'n a jeure! I fins demá si Deu ho vol i Maria.

Dia 22 de maig

Diada del Corpus a la Seu.

Aquí está suprimida aqueixa festa caporal en quant an es precepte d'oir missa i de no porer fer feina. Per un espanyol, avesat a sa solemnitat fora mida amb que celebram a Espanya sa festa del *Corpus*, es un poc massa *escriu* veure que tal diada es una diada com ses altres i no veure cap senya de festa p'es carrer ni sa processó del Santíssim, que dins Espanya té tanta i tanta d'importancia.

He cregut que a la Seu Católica d'aquí hi hauria bona festa així meteix. M'hi espitx, i efectivament hi he trobat moltíssima de gent, i llavó meteix es Cardenal-Arquebisbe amb sos Canonges passava per devant l'Altar-major cap a sa Capella del Santíssim a fer-hi s'estació. Es tornat, s'es assegut a sa cadira o trono, que es tot de marbres de diferents colors daurats i mosaics, l'han revestit de mig Pontifical, es sortida tota s'*escolania* i *infants de chor*, amb sa creu i es cirials devant devant i es Celebrant amb sos dos Ministres derrera derrera, amb so meteix orde, compostura i gravetat que vaig descriure dimars, i ha començat l'ofici, i l'han dit amb una gran solemnitat de rúbriques i de cant, fent un devoció extraordinaria. No hi ha hagut sermó; sembla que a la Seu prediquen es vespre. Avui estava anunciat per les vuit i mitja.

S'acaba l'ofici, i tot d'una han feta

sa processó del Santíssim,

amb un orde, amb una exactitut i amb una solemnitat fora mida. Devant devant anava sa *Capella de cantadors* amb fileres de tres molt acotats un amb altre, es petits devant, es més grans derrera. N'hi ha que ja no son *infants*, amb bigots, pero van vestits just es menuts. Es Mestre, amb barba, anava devant de tot, brandant una batuta molt llarga, sens dupte per que tots la vessen. Anaven devora ells dos escolans grans, caminant girats a sa processó per veure si hi havia res que mal digués, mirant es *Mestre de Ceremonies* a veure si 'ls-e donava cap orde o feia cap senya. Es *Mestre* recorria sa processó, i la feia anar tota ben igual, sense buits ni bolicés. Sa processó anava molt a poc a poc, com si es que hi anaven tenguessen por de tocar enterra i de fer-se envant, pero no s'aturaven mai. Es qui duen ses astes des tálem, anaven amb una especie de *gramalles* vermeies que les arribaven casi fins an es peus, i derrera es tálem n'hi havia una quinzena més de senyors vestits així. Llavó venien una partida de senyores amb una cinta i una medalla p'es coll i una candela en sa mà, i finalment una altra taringa de senyores i senyors que no duien ciri ni medalla, pero tots uis baixos, més estirats que un parpal, com estatues. Així anaven tots es qui feien sa processó. Sa Eminencia es Cardenal-Arquebisbe duia es vericle. Sa processó es partida de l'altar-major p'es mig de sa nau fins an es portal de devant; llavó ha pres per sa nau des costat de s'Evangeli, es passada per devant es presbiteri, ha pres sa nau des costat de sa epístola fins a s'altre cap, es tornada devant es portal des mig, i per dins sa nau major cap an es presbiteri. Es estada una funció devotíssima.

Es mallorquins i molts que no hu son, haurien de venir aquí a aprendre d'anar en processó per no fer aquelles returades i deixar aquells buits ençà i enllá, que fan tan lleig i desgracien tant sa funció.

Un flotó de «litle boys».

Boy en inglés vol dir *al·lot* i *litle*, *petit*. Idó com sortia de la Seu he afinat un flotó de butzecs de nou a deu anys, rabaçudets, rossos i vermeis penjats an es capcional de derrera d'un carretó que se'n anava amb sa bistia ben corrents, i aquells butzecs feien una *hulea* de crits i riaies, fins que es carreter les ha fetes amenaces de llançera, i aquells betzos han amollat es capcional, i han redolat p'en terra, fent estabetxos i crits. Jo los me mirava rient, com es natural, i ells m'han reparat, i sens dubte, fixant-se en so collet que jo duia, han conegut que jo era capellá, i tot d'una m'han dit amb un respecte molt viu: *Good morning, Father!* (Bon dematí, Pare!). Jo m'he tret es capell, redoblant-los s'escomesa. S'atenció que aquells butzecs, an es parèixer tan desbaratats, m'han tenguda, m'ha corprés. Sens dupte eren de families catòliques.

En trob d'altres d'al·lotons així, que se treuen sa gorreta o es capellet quant me veuen, i al·lotineues que també me fan capada.

A París i a totes ses altres ciutats de França me succeia lo meteix, pero allà no me cridava tant s'atenció

perquè s'immensa majoria de sa gent es catòlica.

Pero aquí lo que m'ha sorprès es que un butzees fan cap-buits i desbaratats com pareixien aqueis de davant la Seu Catòlica, a's mig de sa seua lulea i cridadiça, me fessen una escomesa tan atenta i tan amorosa sense haver-me vist mai, just perquè m'han vista aquella senya de sacerdot.

Amb això ja era hora d'anar a dinar. Me'n hi vaig, i es cap-vespre just som anat a *Vespres* a la Seu, que les han cantades solemníssimes, com poreu suposar, i amb so meteix majestuós ceremonial, sense cap punt escapat, sense faltar-li un amén ni res nat del mon.

I prou per avui. Fins demà, si Deu vol i Maria i som vius.

Dia 23 de maig.

A un convent de Carmelites.

A sa *Despesa* aont estic m'han dit que no gaire lluny de s'esglesia aont dic missa hi ha un convent de Frares Carmelites, un des quals es espanyol i que li agradaria ferm veure'm. M'hi som espitxat, i efectivament he trobat aqueix convent amb esglesia magnífica, tot nou de trinca. Toc a sa porteria, m'obrin, deman aquell Pare, que es sortit a l'acte. Ha nom Fr. Batista, i ha dit que era vasc, que fa set anys que es a Inglaterra i un a Londres. Ha dit que tenen molta de gent a confessar i que sa seua esglesia, que no es gens petita, ogiva, magníficament decorada i endiumenjada se umpl de feels ben sovint es diumenges i festes. Hem parlat sobre es

caràcter anglès

i sa situació que hi tenen es catòlics i s'actitut que observen amb ells es protestants, i m'ha confirmat en tótes ses meues impressions: que s'inglès es de natural religió, sumament formal i de bona encarnadura d'ànima. M'ha dit que ell está convençut de que moltíssims, pero moltíssims, de protestants están tan convençuts de que ells tenen sa verdadera fe de Jesu-rist con mai hi puguen estar es catòlics; naturalment que amb això van errats de cap a peus, pero sa bona fe d'aqueis tals es innegable. M'ha dit que es catòlics son molt considerats i respectats des meteixos protestants, i que cada dia van cobrant més força i més força. Es periòdics protestants fan grans elogis des grans predicadors catòlics que hi ha aquí, i sa gent de tot color i de tota creencia hi van a sentir-los, i se'n fan llengos. M'ha contat també aqueix Pare que ara que el Papa estigué tan malalt, es periòdics protestants venien plens de notícies de sa malaltia i de s'estat del Papa, i en publicaven gravats a balquena. De manera que es catòlics aquí fan hora per llejo, gracies a Deu. També ha constatat el P. Batista que la

Esglesia Anglicana

(*Hight Church*), això es, molts des seus *Ministres*, se van acostant acostant an es Catolicisme, i que se'n converteixen molts. S'altre any se'n convertiren cinc d'un cop: ells a sa seua esglesia havien posada sa *Reserva* del Santíssim, perquè creien en sa Presencia Real del Bon Jesús a l'Eucaristia. Es seu Bisbe hi passà visita, i les va dir que ell no poria permetre allò, i ells acabaren per dir-li que se'n anirien allà ont ho permetrien. I ¿que feren ells? Se convertiren, s'en anaren a Roma a estudiar, s'ordenaren de preveres catòlics, i ara ja tornen esser a Inglaterra, ets uns apòstols. ¿Ah idó?

A s'esglesia de s'Oratori de St. Felip Neri.

Com he hagut dinat, prenc es breviar, i li acop cap a sa magnífica esglesia que tenen aquí es Pares Felips Neris. Entany ja la vaig descriure, i no es cosa de repetir sa descripció.

Sols recordaré que es grega-romana, a imitació de St. Pere de Roma, gran, espaiosa, tota policromada, decoradíssima, per dedins i per defora. Té una plaça davant, tancada en barres de ferro, amb portells per sa gent i p'es carruatges. A un costat d'aqueixa plaça s'alça un pilar quadrat amb una capelleta a mitjana altura i una estatua des Cardenal Newman, i a sa cucua des pilar una estatua de la Mare de Deu amb el Bon Jesu-rist que beneix es qui passen.

Dins aqueixa esglesia hi havia una partida de gent que hi feia ses seues devocions. Jo he ubert es breviar, i hi he resat amb molt de pler de sa meua ànima.

Devora aqueixa esglesia hi ha es dos edificis immensos des museus de Kensington, que, just per veurer-los, pagaria venir a Londres (entany ja en vaig parlar llargament), i ja li he hagut estret cap a sa meua *Despesa*. I com es estada hora de sopar hem sopat, i com es estada hora d'anar a jeure, me'n hi som anat amb un peu davant s'altre. I ¡bona nit, si vos colgau! i si no vos colgau.... ¡bona nit també!

Dia 24 de maig

Dinada a una taverna.

Després de haver dita missa i haver enlestides una partida de feines, alg es cap devers les deu i tres quarts i m'espitx amb so tramvia de devall terra, que es es més segur i que fa perdre més poc temps, cap a aplegar-me amb mon amic estimadíssim D. Eduart Toda; perquè avui, com a dissapte, acaba s'oficina a les dotze, i me convidá dimegres passat a fer aquest cap-vespre plegats. A pesar de no aturar-me gens, o en tramvia o a peu, son estades les onze i miija quant som arribat a s'Oficina d'En Toda, i el me trob que adobava s'enquadernació d'un llibre vei que ahir va comprar. Me'n ha mostrats una partida més que ja'n té des que no mos érem vists, i devers les dotze me diu:—¿Que seria gens errat anar a dinar?—Troba que no, he jo dit.—Doncs ara, ha dit ell, el menaré a una taverna a dinar; pero no se retgir davant aqueix nom, que no té aquí es meteix sentit que a Catalunya. Es una de ses antigues *tavernes* que hi havia a Londres, aont s'aturava sovint a pegar una bocina a la Reina Aina, sa reina que hi ha haguda a Inglaterra. Avui está transformada aqueixa *taverna* en un *restaurant* de molt de to.

Mos hi esquitxam, i efectivament es una casa magnífica amb un gran menjador decorat regiament, ple sempre de senyoriu de qui fa fer, que hi van a posar *miques*, i vos assegur que son unes *miques* que no's fan escupir.

An aqueixa *taverna* hi ha

dos plats clàssics:

peix frit (una especie d'alatxó ben menudoi, pero una menja d'allò d'allo), i *costelles* que les torren dins sa meteixa sala-menjador: això es, hi ha un cuiner amb un fogó que les torra allà meteix a la vista de tothom, i ell meteix les du a sa taula des qui les s'ha d'empassar i les hi presenta amb so guinavet corresponent per fer-les bocins, i a sa taula meteixa aquell cuiner esmola es guinavet aquell per que tai bé. I de tota aqueixa feina li donen un *penny* (deu cèntims) a l'acte de presentar ses *costelles* torrades i es guinavet esmolat. Així hu ha fet amb noltros i li hem donat es *penny* cada un, i se'n es anat tot satisfet. Es per demés dir que ses *costelles* son estades com un sucre, de primera bona.

Aquesta cosa es un recort de lo que altre temps se feia a Londres, que a ses *tavernes* just i bevien; i an aquesta, per excusar feina an es que no porien be- renar a ca-seua per haver d'anar a part o banda, els-e torraven ses *costelles* o altra casta de carn que ells me-

teixos duien embolicada dins un paper, dins sa butxaca o amb sa mà.

Ets inglesos son molt afectats de conservar coses així, que donen una nota pintoresca, un raig de poesia; i fan molt re-de-bé.

Amèn que a Mallorca i a Espanya fossen tan afectats de conservar coses així tantes com en teniem.

Cap a «Hampton-Court-Palace».

Llest de sa cosa d'aqueixa *taverna* tan original, que tè es menjador an es principal, passam per sa botiga de llibres veis aont En Toda en compra a centenars per sa Biblioteca de s'*Abadia d'Escornalhou*. M'hi ha menat per que ves es munts de llibres que hi ha. Efectivament n'hi deu haver trenta o coranta carretades. Aqueix llibreter se veu que es un bon pitot, i no se fixa en so valor de molts de llibres que té; de manera que una persona entesa com En Toda hi troba unes conveniencies grosses ferm.

Mos posam a mirar llibres i llibres. En Toda n'ha trobats un parei de preciosos, a mi aquell bo de llibreter me'n ha donat un per xo res (quatre drames des més famós des dramaturgs moderns, Shakespeare); i som fuits abans de més remor, per no passar-mos-hi tot es cap-vespre, cap a sa

Estació de Waterloo,

que just sa part cuberta de teulada de vidre deu ocupar un badiu de devers dues corterades, sense ponderar gens; i no poriem passar p'en-lloc de sa gentada que hi havia.

Era que En Toda m'ha proposat d'arribar a Hampton-Court-Palace, un palau reial aont N'Enric VIII de tan trista memoria en feia de ses seues, que ni se poren contar, i que s'hi passava llargues temporades, i que es Reis d'Inglaterra fins fa poc hi capllevaven sovint. Aquest palau está an es mitjorn de Londres, devora el Tamesis, i avui té una població devora aont s'esquitxa la gent que vol fer una mica de bauxa, bé i honestament, com se suposa; perquè es punt es molt pintoresc, amb so riu que hi anguletja i es jardins grandiosos que hi ha an aqueix palau, i tot un museu de belles-arts que hi ha, encara que avui está tancat per amor de ses

bones de «sufragettes».

aqueixes escarxelles que demanen que ses dones tenguen vot, i perque no'ls ho volen accedir, se son posades a fer mal-bé es monuments públics tirant-hi tota classe d'explosius. Sembla que provaren de fer-hi una fantasia d'aquestes a Hampton-Court-Palace, i el Rei doná orde de tancar-hi es museus que hi ha, i ara sa gent només pot visitar es jardins.

Pujam an es tren que mos havia de dur an aqueix palau, partim escapats i de d'allà com es vent, i vengam a passar carrers de Londres i més carrers i més carrers. N'hem passats ben bé mitja hora. Dic això per que vegeu si hu es gran Londres. I heu de tenir en compte que s'estació d'ont som partits está devers es mig de la ciutat.

A la fi se son acabats es carrers de Londres, i al punt som estats a *Hampton-Court-Palace*, i tot d'una mos hi som aficats per aquells patis, elastes i corredors, i moltíssima de gent que hi havia, mirant-se molts s'ala d'una clasta d'aquelles aont se diu que una de ses dones amb qui s'aplegá N'Enric VIII, com rebutjá sa seua esposa lligitima, la reina Catalina d'Aragó, fia d'Elisabet la Catòlica, dona que aquella mala ànima de rei va fer matar per aplegar-se amb una altra polissarda; idó, diuen que aqueixa malanada, que nomia Catalina Parr, un més abans de morir-se cap rei d'Inglaterra, surt per un des corredors d'aquella clasta; i se conta que sortí abans de morir-se la reina Victoria i el rei Eduart.

Sortim d'aquí i mos n'anam a veure una

parra grandiosa

que tenen aquí dins una casa de vidre i quatre canonades de ferro per tot lo redó per donar-li calor d'ivern. Té sa soca com es cos d'un homo i fa molts d'anys mil cinc cents reims, que el Rei envia an es pobres d'ets hospitals.

Mos som passetjats un parei d'hores per dins es magnífics jardins d'aquest palau, que están cuidats admirablement i fan una planta fora mida. Hi ha moltes de clapes grans de terra plana, tota vestida d'un

erbei ben espès

ben espès, com a vellut, com una catifa d'aqueixes tan gruixades; i aquí ja hu crec que hi hem trobada una estesa de senyores i senyors, ajeguts, tan llargs com eren, dalt aquell erbei, uns an es sol, ets altres a s'ombra d'uns arbres esponerosos ferm que hi ha. I aqueixes senyores i senyors no anaven espellicats, ni semblaven senyores de per riure ni senyors de ciurell, sinó que anaven vestides i vestits com a princeses elles, com a prínceps ells.—Ja hu he dit an En Toda que va venir tant denou entany a Mallorca, com lletgiren an es *Dietari* que publicava demunt LA AURORA, que havia vistes a *Hyde Park* i a *Zoo-logical Garden*; i ell ha dit que això es a Londres es nostre *pa de cada-dia*, i que es qui estranyaren això es que no tenen idea de lo que son ets inglesos i de ses costums d'Inglaterra.

Conversa qui conversa per dins aquells jardins, he demanat an En Toda

quin concepte tenen d'Espanya a Londres

sa gent de negocis, que es sa que ell tracta, i m'ha dit que en tenen un concepte molt baix, que mos consideren com una nació decadent i que no hi ha que comptar amb noltros per res; i que, si es francesos ara mos cerquen per fer una aliança amb noltros, es perque los convé a caramull, com a veinats que som d'ells; i, si mos aliàvem amb sos seus contraris, les poria venir molt de mal. També ha dit que aquí tenen un concepte ben pobret d'Italia com a Potencia, i que sa seua situació económica es pitjor que sa d'Espanya.

També m'ha contat de com ell aná de

cònsul a Alger,

aquella ciutat de Sardenya que parlen es catalá. A-les-hores a Alger no tenien noticia que hi hagués cap altra terra aont parlassen aquella llengo, que ells, ets algerins, creien exclusiva d'ells. I com sentiren En Toda que la parlava, se creien que era qualque alguerés que, essent al lot de mamella, se'n era anat a altres terres i havia conservada sa llengo que havia mamada. Tot d'una no hu creien aquella bona gent d'Alguer que una ciutat tan gran com Barcelona i que unes regions tan considerables com Catalunya, Valencia i Balears, parlassen aquella meteixa llengo d'Alguer.

Lo que m'ha fet riure molt, es una altra cosa que m'ha dita En Toda

sobre es cans:

que son tan apreciats, que hi ha hospitals i hospicis per ells, molt ben dotats de deixes que devots des cans han fetes, i no deixes petites, sinó grosses. ¡Ja hu val amb aqueis bons d'inglesos!

Amb això s'es feta hora d'anar a sopar (aquí sopen molt dejorn, com a França), i mos entregam a una altra *taverna* per l'estil de sa de mig-dia, que se diu de sa *Mitra*, que pronuncien *Maiter*. Aquí no hi ha hagut cap cuiner que dins es menjador meteix torrés costelles i ell les presentás i esmolás es guinavet per taiar-les. Aquí es cuiner *funcionava* dins sa cuina—pero vos assegur que en sab de *funcio-*

nar, com es primer cuiner que's present.

Com hem trobat que estàvem bé de panxa, som fuits cap an es tren, que mos ha tornats a Londres, i a les vuit i mitja som estat a sa meua despesa, i me'n som anat a jeure, que massa ho necessitava.

I fins demà demati, si Deu ho vol i Maria.

Dia 25 de maig

A l'església des Carmelites.

Avui he hagut de dir sa missa a les nou, i he haguda de donar la comunió a més de xixanta persones, ademés d'haver-me hagut d'aturar després de l'Evangeli perque un des Vicaris d'aqueixa església-parroquial ha hagut de lletgir en anglés s'Epistola i s'Evangeli de la diada, com ho fan a totes ses misses de torn es diumenges i dies de festa. Com hem hagut acabat, eren les deu. En lloc d'anar a cercar berenar a sa despesa, he acopat cap an es convent de Carmelites de Kensington, no gaire lluny, aont a les onze començava l'ofici i hi havia de predicar Monsenyor Benson, predicador famós de Londres que predica per tot arreu, i m'havien dit que s'era mester anar-hi de bona hora per porer seure i estar prop de sa trona. Sa trona està prop des presbiteri, i jo m'assec an es primer banc; i efectivament, a les onze era tot ple, que no hi porien aficar una gúia. Surt l'ofici, i es cantadors ja son estats partits, pero ja! que no eren com es de la Seu de Westminster, aixó es, la Seu Católica. Cridaven massa i se'n anaven amb so tranveí. S'acaba l'Evangeli i puja a sa trona

Monsenyor Benson,

vestit de vermei. Se senya i ja es estat partit com un molí que pert de nàdia, d'aviat que parlava, i llavó girat sempre an es portal major, i donant sempre s'esquena an es presbiteri. Aixó m'ha mort perque no li poria emparar ses paraules que li brollaven a forollons de sa boca, i s'estamenatjeva un cosa grossa, com que no tengués posa, i cridava a les totes, que jo no sé com ha pogut aguantar tant de temps amb tants de crits i ballugadica de cap braços i cos.

De manera que no m'ha servit casi de res esser-hi anat a les deu per porer-lo sentir bé. Deu faça que una altra vegada sia més sortat. Amén.

Dues coses dignes de consignar.

A un costat des presbiteri d'aqueixa església, ses senyores espanyoles que están a Londres hi posaren una lápida amb unes lletres que diuen que aquí la Reina Victoria d'Espanya va oír sa primera missa com se va esser convertida an es Catholicisme; i, com se'n aná cap Espanya, vengué a despedir-se d'una Mare de Deu que hi ha aquí de molta devoció.

Com ha acabat l'ofici, el chor ha cantat una antifona i un verset i s'oficiant ha dita una oració p'el Rei Jordi d'Inglaterra i per la Reina i per tots els seus fiis, encara que sien heretges; pero son sa Familia Reial d'Inglaterra, baix des Govern de la qual es catòlics gaudeixen de tanta llibertat i fan hora per lloco. Quant no fos més que per agraiement, l'Església ho hauria de fer així. Que'n prenguen nota certs catòlics d'Espanya que an es lleu troben ossos i sempre se'n venen amb cinc sous quatre sous.

Dinada amb un Canonge-Rector i dos Vicaris.

Avui es Rector de l'església aont dic missa que es canonge també de la Seu, com ahir era sa Titular de sa seua església *Our Lady of Victories* (*Nostra Senyora de les Victories*) ha volgut, com entany, que anás a dinar amb ell i es seus dos Vicaris que viuen amb ell. Es un homo lo més sim-

pátic aqueix canonge i de tracto dolcíssim, i lo meteix es seus dos Vicaris. Es Canonge estudiá sa Teologia a Roma, ha nom Fading, i es Vicaris també se son demostrats mol instruits. Sa nostra conversa resultava de lo més pintoresca. Com jo no sabia dirlos una cosa en anglés, les ho deia en llatí, i ells feien lo meteix, si jo no entenía qualque cosa que me deien. I no cregueu que esterroças en gens en so llatí; s'hi amollaven ben polit ben polit. Me demanaven coses de Espanya i joles ne demanava a ells de Inglaterra. Ells han insistit molt en que es poble anglés, sa gent que no está ferida de sa peste que reina dins totes ses grans ciutats, es naturalment sobria i sana de costums i de bonapart ferm; ara que dins ses ciutats populoses, sobre tot dins sa de Londres, hi ha corrupció i desgavell moral a les totes. Un altre amic, confirmant aixó, me deia que es tan perillós Londres p'es joves; si importa, més perillós que París, perque es mal aquí está més amagat; hi ha més hipocresia.

Aquell bo de Rector-Canonge ha fet un elogi molt gros

des missioners espanyols i d'Espanya i des missioners francesos i de França per lo molt que han treballat aqueixes dues nacions i es seus missioners en sa conversió d'infeels i propagació de la Fe Cristiana. Ha dit que Espanya i França en quant an aixó son dos gigants, i que ells ets inglesos no arriben a homonets de colzada. Jo li he dit que en camvi son uns gegants en poder politic; pero ell m'ha contestat: *That is nothing* (aixó no es res, no supos res, s'entén, devant Deu). Queix canonge ha dita una gran veritat històrica. Prou que sab aont té sa mardreta. A mi m'ha cuidat a fer esclatar de riure amb ses sortides que tenia i es coverbos que 'n feia per sa oportunitat amb que enflocava un mot llatí o una frase llatina dins sa conversa i s'expressió i sa sal que sabia posar en tot sensa fer fava mai.

A la Seu i a «Green Park» (Park-vert).

A les tres tocases, m'esquitxa la Seu amb so breviar a resar-hi i hi he trobades unes Vespres solemnisimes a punt de pastora mia, an es *Magnificat*; i, llest des resar, cap a *Green Park* que no es gaire lluny de la Seu; un park que deu tenir set o vuit corterades, an es centre de Londres, sense flors, just abres ençà i enllà, tot terra vestida d'aquell erbei tan fi, com a vellut, com una catifa d'aquelles tan gruixades, amb baces i cadires ençà i enllà p'es qui hi vulguen seure. Així meteix n'hi havia que seien de senyors i senyores; i però n'hi havia més d'ajeguts i d'ajegudes demunt aquella erba, uns lletgint, ets altres conversant, ets altres dormint, pares i pares extesos allà a s' mig amb sos seus bigarnius, que les ponyien o les feien pessigoies o botaven i movien lulea, pero poc truiosa, sense cap entrevers en lloc. N'he trobada una de senyora ajeguda demunt s'erba, de ses més grosses que haja vistes dins Londres, que lletgia es diari sa més tranquilla del mon.

He volgut arribar fins a s'altre cap d'aquest *Park*, i llavó davall a una estació des tramvia de devall terra, que amb una exhalació m'ha de xat devora sa *Despesa*; hi he sopat, i cap a posar ets ossos de pla! Fins demà demati, idó, si Deu ho vol i Maria.

Dia 26 de maig

L'Ofici a l'església dels Felips-Neris.

Avui en bon dia de St. Felip he volgut anar a l'ofici an aqueixa magnífica església, que he vist que hi havia festa grossa. Començava l'ofici a les onze i me'n hi som anat a les deu per porer tenir bon lloc i aprofitar-me'n una mica més que no ahir. Hi arrib a les deu i quart, res *Hores*, m'he pogut asseure just abaix de sa trona, i allà espera qui espera que sortís l'

ofici, i admirant ses preciositats que inclou es creuer d'aqueixa veneranda església: l'altar de la Mare de Deu a la dreta i el de St. Felip a l'esquerra, tots gentilíssims, i endiumenjats de llums i de flors. I ¿que'n direm de l'altar-major, encara més preciós que no aquells imés endiumenjat? I aqueixes tantes de flors de tots colors que vos dic que hi havia, no cregueu que fossen artificials, sino ben cuides de fresc de ses plantes escampant, omplint l'església d'olor suavíssima.

Se veu que ets inglesos son afectats de flors. Un en veu per ses cases i sobre tots dins ses esglésies. A la església allà ont dic missa, n'hi ha a tots els altars. A sa des Carmelites, que ahir hi vaig esser, lo meteix; a la Seu, altre que tal. I en-lloc son de pa per o de roba ses flors, sino ben naturals, ben fresques, brufades de rou, com aquell qui diu.

La gent a poc poc ha compareguda i l'església s'es arribada a omplir. Surt l'ofici a les onze: ets escolanets amb sos cirials devant devant, i darrera ells dos Pares Carmelites, dos Dominics, dos Benedictins, i altres frares que no he pogut distingir i llavó tota la Comunitat des Felips Neris i quatre o cinc *Monsenyors* i llavó el Bisbe de Plymouth revestit de Pontifical acompanyat d'un Prevere Assistent i dos Ministres (Diac i Subdiaca); i ha començat l'ofici amb gran solemnidad. M'ha cridada s'atenció que el Bisbe, devall es camis, duia es rossegai. Es dia del Corpus ja vaig notar que també el duia es Cardenal Arquebisbe a la Seu a's temps de l'ofi-

ci i a sa processó, amb camis i capa pluvial. També m'ha cridada s'atenció que el Bisbe aquí, mentres es Ministres seien de costat respecte des poble, ell seia de cara an e's poble devant ells.

Cantat s'Evangeli se'n puja es predicador a sa trona

un monjo benedicti

de mitjana edat, que es greix no l'embarça per córrer, sá de color i ben carat, amb aquell hábit negre tan fonat. No ha fet com es d'ahir d'estamanatjar-se tant i girar-se an es portal major; ha conservada sempre sa posició natural. Tó una veu molt clara, parlava a poc poc, no ha cridat gaire, i l'he pogut entendre casi detot. Ha feta una pintura animadíssima de sa jovintut de St. Felip, de com se santificá a ell meteix i ets altres, des seu gran apostolat a Roma, i després de s'Orde Relligiosa, d'ets *Oratorians* que ell fundá, i que han fet i fan tantíssim de bé per tot arreu aont son. Voltros en sou testimonis de lo que son, de lo que fan es fiis de St. Felip Neri, ha dit an es londinesos. Efectivament, dins s'historia de sa restauració des Catholicisme a Inglaterra es Felips Neris ocupen es cap-demunt: foren es grans obrers, es grans escaraders de aqueixa obra magna: basta recordar els noms de Faber, Newman, gloria de tota la cristiandat.

Com ha acabat l'ofici eren les dotze i tres quarts. Així es que li he estret cap a se *Despesa* per veure si mos donarien qualque mica de dinar.

ANTONI M.ª ALCOVER pre.

DE TOTES ERBES

En Mèl'oro Rosso

(segueix)

Idó heu de creure i pensar i pensar i creure que N'Amet, quant aquell senyor de la Cort del Rei amb sos set criats vestits de gala se'n foren anats, agafa N'Elieñoreta, i li diu:

—Sra. Altesa, ara l'he de presentar an el Rei-Tortuga. Si vol estar bé, faça tot quant ell li dirá.

—E-hu faré diu N'Elieñoreta, si me dia coses fedores, coses que establesquen a una al'lota com somjo.

—Sobre tot, diu N'Amet, Vossa Altesa ja sap quin pa l'assacia, i ja s'en avendrà de lo que li puga venir.

—Deixa estar s'ansia per m', diu N'Elieñoreta.

—N'Amet la mena dins sa cambra del Rei-Tortuga, que era una tortuga disforja com mitja cortera, i estava demunt un llit de set matalassos de plomes, i part demunt tenia es *Mèl'oro Rosso* dins sa gabiá d'or penjada an es paladar de sa cambra.

Bon dia tenga, Sr. Rei, diu N'Amet. Vetaquí N'Elieñoreta que son pare, segons lo pactat, envia a Vossa Reial Majestat, perque fa s'any i un dia que li enviárem es *Mèl'oro-Rosso*, que la deixá sana i bona, sols de passar-le-hi per devant la vista.

—Bé! va dir el Rei-Tortuga. Que sega Na Elieñoreta, si es servida, a una d'aqueixes cadires encoixinades; i tu, Amet, buida d'aquí, i deixa mos tots sols.

N'Amet se'n aná més que depressa, N'Elieñoreta se va asseure a una d'aquelles cadires encoixinades, i clava la vista an es *Mèl'oro Rosso*, i es *Mèl'oro Rosso* la hi clava a ella i el Rei-Tortuga va dir:

—Bono, Elieñoreta: no t'he demanada a ton pare per fer-te cap mal terç. Aquí serás respectada de tothom com una reina, sols amb una condició que no te diré ara, sino d'aquí set dies. En tu sortir d'aquí dins, N'Amet t'entregará totes ses claus d'aquest palau, i negú hi mourá un peu que no sia des teu gust, i d'aquí a set dies veurem en lo que jo t' demanaré, si t' posarás a coses de raó.

—Jo, senyor Rei, diu N'Elieñoreta, li promet desde ara posar-me a coses de raó, perque sempre procur anar-hi per sa raó. Així m'ho ensenyaren mon

pare i mu mare; i, si Deu no me deixa de sa seua má, no compt mudar mai de proceir.

Aquí el Rei-Tortuga crida N'Amet; i, com se presenta, li diu:

—Amet, entrega desde ara totes ses claus d'aquest palau a N'Elieñoreta, i que negú moga un peu dins aquesta casa que no sia des gust de la Sra. Princesa. Presenta-li tots es criats, i digue-los a ells de part meua aixó meteix que jo t'he dit a tu.

—Té res pus que manar-me Vossa Reial Majestat? diu N'Amet.

—No, diu el Rei Tortuga. Poreu fer sa vostra via un i altra.

Aquí N'Amet fa senya a N'Elieñoreta i surten tot dos de sa cambra del Rei-Tortuga, N'Amet crida tots es criats, i ja eis-e diu:

—Al'lots, veiat quines ordes acaba de passar el Sr. Rei: fins altra orde, la Sra. Princesa Elieñoreta tendrá totes ses claus d'aquesta casa, i que no sia negú que s'atrevesca a moure un peu que no sia des gust de la Sra. Altesa. Aixó son ses ordes que vos passa el Sr. Rei.

—Está bé! digueren tots aquells criats.

I se giraren tots a N'Elieñoreta, i l digueren:

—Que man feines, Sra. Altesa! ¡Tots estam de peus per servir-lal!

N'Elieñoreta les va dir que seguis sen fent lo que havien fet fins llavó, i que esperava que tots se portarien bé amb ella.

—D'aixó estiga descansada, Sra. Altesa! digueren aquells criats: que de part nostra no estaria més respectada a ca-seua de lo que hi estaré aquí.

Amb aixó N'Amet entregá totes ses claus d'aquell palau a N'Elieñoreta i li va dir:

—A les seues ordes, Sra. Altesa!

—Feis lo que sempre heu fet, diu N'Elieñoreta. Per jo dir res, primer han de passar una partida de dies. En jo sebre que es lo que vol el Rei-Tortuga de mi, llavó jo ja hi diré sa meua, i llavó veurem si vos he de manar feines o que.

Demana a N'Amet quina cambra seria bona per ella estar i dormir descansada. N'Amet n'hi mostra una de ben armada de tot lo que escau a una cambra de princesa; i N'Elieñoreta en tots aquells set primers dies no se dei-

xà veure de N'Amet ni de cap criat més a's temps des menjar. En avisar-la, ella sortia an es menjador, prenia lo que li presentaven; i, encara no havia pagada sa darrera bocinada, ja se tornava enfonyar dins sa seua cambra; i d'allà no's movia fins que la tornaven avisar que es berenar, dinar o sopar, lo que fos, estava dalt sa taula. Lo que no poria penetrar es seu cap era que poria ésser aquell Rei-Tortuga i sobre tot aquell *Mèl-loro Rosso*, dins aquella gabia d'or.

Es dia que feia set N'Amet se presenta a sa cambra de N'Elioneneta, i toc-toc a ses portes.

N'Elioneneta surt, i N'Amet li diu:

Sra. Altesa, el Sr. Rei la demana.

—Anem-hi ara meteix, diu N'Elioneneta veiam qué es que vol de mi.

Se'n va a sa cambra del Rei-Tortuga, i me tornen trobar sa tortugota demunt es llit de set matalassos de plomes, amb so *Mèl-loro Rosso* dins aquella gabia d'or part-demunt ell.

—Bon dia, Sr. Rei diu N'Amet. Vetassí la Sr. Princesa Elioneneta. Vol res pus de mi?

—No, diu el Rei-Tortuga. Pots fer sa teua via.

N'Amet se'n va, i el Rei-Tortuga fa seure N'Elioneneta a una cadira encoixinada, i li diu:

—Bono, Elioneneta: t'han tractada bé aqueis criats meus?

—Bé de tot, diu N'Elioneneta.

—Tens cap queixa de mi ni de la casa? diu el Rei-Tortuga.

—Cap queixa tenc de negú, diu N'Elioneneta. Lo que hi ha que, com es natural, m'estimaria cent vegades més ésser a ca-nostra amb mon pare i mu mare que no aquí dins.

—Bono; diu el Rei-Tortuga! es natural que es primers dies anyoris ca-teua pero si tu vols, estarás millor que si fosses a ca-teua. Te vaig dir que dins set dies te diria lo que vui de tu: es aribada s'hora de dir-t'ho. Jo som un rei encantat en forma de tortuga; i per desencantar-me ha d'esser una fia de rei com tu que se vulga casar amb mi. Fa una mala fia d'anys que m'estic d'aqueixa manera, esperant sa fia de Rei que me trega de pena. Tu ets sa que m'hi pories treure; t'ú me desencantaries si me donaves es si per casar-mos. Per lo meteix, ara m'has de dir si t'vols casar amb mi o si no t'hi vols casar: un bon si o un bon no.

N'Elioneneta com senti allò es natural que li vengués ben de-nou; estigué una estona estafaril·lada, sensa seure que respondre. Lavò alça sa vista an es *Mèl-loro Rosso*, que la se mirava a ella de dins sa gabia, i allò l'omplia de gaubança a N'Elioneneta, i Deu li posà dins sa boca aqueixes paraules:

—Senyor Rei Voss Reial Majestat ha volgut estar set dies per demanarme això que m'acaba de demanar; idò jo n'hi demán altres set per pensar bé sa resposta, perque sempre he sentit dir a mon pare i mu mare que amb so caçar i amb so semblar, a Deu s'han de comanar.

—Concedits aqueis set dies que demanes per respondre, diu el Rei Tortuga. I ara te pots retirar, en voler.

N'Elioneneta se'n torna dins sa seua cambra i s'hi tanca, i allà pensa qui pensa qui poria ésser el Rei-Tortuga i sobre tot es *Mèl-loro Rosso*. El trobava tan garrut, tan agradós an es *Mèl-loro Rosso*, que sols de veure'l oblidava totes ses congoixes i angunies.

Fila qui fila es seu cap aquells set dies, no sabia per ont prendre: per tot veia cent llogos de mal camí; pero de lo que estava més en derrer era des *Mèl-loro Rosso*.

I que me'n direu? Ell es dia que feia set, que havia de tornar sa resposta an el Rei Tortuga, com s'aixecava, li vengué aqueixa idea:

—Ja sé que faré: diré an el Rei Tortuga que jo no li donaré es sí ni es no que ell no me diga qui és es *Mèl-loro Rosso*.

Amb això toquen a ses portes de sa cambra; ella s'acaba de vestir i d'enllimonar-se surt; i va ésser N'Amet que venia a dir-li que el Rei Tortuga la demanava.

N'Elioneneta entra dins sa cambra del Rei Tortuga. li fa sa cortesia que pertocava, i el Rei li diu:

—Avui fa es set dies que m demanares per respondre'm a lo que't vaig dir de casar-te amb mi.

—Es ver, diu N'Elioneneta.

—Idò, diu el Rei Tortuga, a veure quina es sa resposta que'm dones.

—Per jo respondre-li a lo que me demana Vossa Reial Majestat, diu Na Elioneneta, primer m'ha de dir Vossa Reial Majestat qui es aqueix *Mèl-loro Rosso* que té dins aqueixa gabia d'or penjada an es paladar d'aquesta cambra. Aquest *Mèl-loro Rosso* ja sab que me tornà sa salut sols de passar-lo-me per devant la vista. No estranyi Vossa Reial Majestat que jo estiga tan endarrer de seure qui es.

An el Rei Tortuga li va venir tant de nou sa sortida de N'Elioneneta, que el deixà sensa paraula, finsque s'exclamà tot enfadat:

—Maleit sia qui t'ha donat tal consell! —Sr. Reildiu N'Elioneneta; no'l m'ha donat negú.

—¿Que es N'Amet que el t'ha donat? diu el Rei Tortuga.

El Rei Tortuga tornà quedar parat sensa seure si le hi havia de dir o si no le hi havia de dir a N'Elioneneta lo que era es *Mèl-loro Rosso*; pero a la fi, tantes creu ses ganes que tenia de casar-se amb N'Elioneneta per lo garrida i xaravel·la que era, que va dir:

—No res, Elioneneta, jo te diré qui es es *Mèl-loro Rosso* si tu'm dones paraula de qui me voldrás per marit.

—Si Vossa Majestat me diu qui es es *Mèl-loro Rosso*, llavò en porem parlar d'aprop de si mos hem de casar no.

Aquí el Rei-Tortuga va comprendre que si no deia a N'Elioneneta aquest secret des *Mèl-loro Rosso*, no hi hauria res que fer amb N'Elioneneta, que se veia que no les hi empataven, i que era mala de tórcer ferm.

—Bono! diu el Rei-Tortuga; perque ets tu que m'ho demanes, t'ho diré qui es es *Mèl-loro Rosso*. Es *Mèl-loro Rosso* es un altre rei encantat, més jove que no jo, que jo vaig seure per una fada amiga meua que aquest rei me prendria s'al·lota que jo més estimaria per casar-m'hi; i per que no me fés mai tal endemesa, el vaig fer encantar en forma d'animal de ploma dins una gabia d'or. I encantat i tot té aqueixa virtut: que, en passar-lo per davant lavista d'un malalt, aquell malalt secura. I lo bo es que ell tampoc no es desencantará en no ésser que una fia de rei s'enamor i s'enfil dalt aqueix llit per despenjar sa gabia i la se'n duga correns. Pero com jo no'm moc mai d'aquí, sa primera al·lota que s'acostás per despenjar aqueixa gabia, jo amb ses meues mordales l'aplegaria devers es turmeills, les hi engrunaria, cauria estesa aquí meteix i ja no caminaria pus....

Com N'Elioneneta senti tot aquest endumenjat, no'n va tair pus, i va dir ben resolta an el Rei-Tortuga:

—Sr. Rei, parlem clars i fora embuis. Jo no li he de dir una cosa per s'altra a Vossa Reial Majestat. Vossa Reial Majestat se pos sa má an es pit i me diga si jo no estic més an es cas de voler aqueix altre rei encantat, es *Mèl-loro Rosso*, que no Vossa Reial Majestat. Qui m'ha tornada a mi sa salut i sa vida no es estat Vossa Reial Majestat, sino es *Mèl-loro Rosso*. Per lo meteix, o jo no m'cas, o me cas amb so *Mèl-loro Rosso*.

Com el Rei-Tortuga senti tals comendacions, se posà fet un Nero contra N'Elioneneta. No hi hagué paraula lletja que no li digués ni flastomia que no li tirás, i l'engigà a crits de dins sa cambra, dient-li:

—Fuig de davant mi, i en tots es dies de sa teua vida no't tornes presentar davant mi. ¡Tu sabrás jo qui som! ¡Jo t'ho asseguri!

N'Elioneneta se'n anà a tancar-se dins sa seua cambra, veient-se sa mort darrera s'oreia, pero jurant i perjurant que ella, o no's casaria, o se casaria amb so *Mèl-loro Rosso*.

JORDI DES RECÓ.

(Seguirá)

Londres, 2 de juny, 1913.

J ara escoltan

EN VERA-VEU

Des nostros paperots

Com es natural, es paperot anarquista repeteix (n. 53) per mil i una vegada que s'Anarquia «es s'ideal sublim, serà sa universal i vertadera felicitat».—

¡M'engana que hu sia! Ell ets anarquistes, d'ençà que n'hi ha, a pesar de dir que venen per procurar es be, no fan més que mal. Sa seua obra, fins aquí, es exclusivament obra de mort; es seu ideal que diuen, falsament, de bondat, el fan execrable ells meteixos; ells meteixos se descalifiquen devant sa conciencia humana.—Sa responsabilitat alcansa a tothom, a blancs i negres, a sabis i ignorants; a uns perque indueixen an es crim i a altres perque l'executen: i tantes primers com es segons, amb ses apologies i amb sos atentats, han superada sa maldat que veuen en noltros, que ells tant combaten i recriminen, amb sa seua maldat propia, que cometen i defensen, faltant sempre sa justicia, trepitant sempre es més elemental sentit comú.—I si ara ja se condueixen d'aquesta manera brutal; si es fruits de sa seua obra son tan infelicos; si sa seua propaganda fins aquí no du consecuencia bona, al contrari, du desgracies, morts, fam i miseria, ¿què seria si poguessen dur-mos an es cataclisme que ells somien amb so nom de restauració? ¿Per fer bé s'ha de fer mal tan gravíssim? ¿Qui creu que anam a parar a sa felicitat universal pes camí anarquista, que es camí de desorganización completa, completa?

El Rayo felicita ets anarquistes d'Iuca (o socialistes, no sabem ara de quin pelatge son) perque «han fundades allà dues societats de resistencia, que prompte donarán es seus fruits.»—¡Sí que es extrany! El Rayo, que tantes vegades ha parlat contra aquestes societats de marca socialista, aburguesades, inútils, segons ell; El Rayo, que tantes vegades se n'ha rigut d'aquestes comedies socialistes, d'aquestes societats, es diners de les quals ordinariament solen evaporar-se dins sa butxaca d'un secretari o d'un caixer ben educat,—ara se felicita d'una tal fundació. ¿Qué trobau?

No es mala sa lògica.

Mig número de s'*Obrer Balear* dedicat an En Maura, i mig dedicat an En Queraltó: vet-aquí lo que era dissapte passat es paperot socialista, que és tan defensor/vertader de sa classe obrera com es moix.

En quant an En Queraltó, fa mesos que trebaien per vindicar sa seua fama científica, després de sa condemna que li va recaure. Pero ¿qué té que veure un obrer, un pobre, amb un Sr. Doctor, amb un ric, amb un burgués? ¿An a qué tan de fervor? Lògica socialista!

En quant an En Maura, es inútil que el despreciin, es temps perdut es temps que passin en desprestigiar-lo; ses seues escopinades, no arriben. Es socialistes el donen per mort. Idò sapien que es mort encara paria i los donará més de un disgust. ¡De cans nanells que son aqueis socialistes!

I mentres tant, amb aquestes solfes polítiques, se emancipa i se millora i se redimeix es treballador espanyol que es una barbaridat! Es Partit socialista fa hora per llego, anant per aquest camí!

I llavò dirán que está enfora es dia des repartiment social.

Fa setmanes qu'hauriem parlat de sa petita vaga de corders que hi ha a Palma; millor dit, a ses afores. No hu hem fet encara, creguent i esperant que es patrons interessats en sa vaga haurien cedit desseguida, davant sa justicia evident de sa modesta petició des treballadors que, ara en s'estiu, se veuen obligats a fer feina en un pobre jornal, casi la mitat de tot el dia, de 24 hores casi 12.

Francament, trobam equitatiu disminuir-los al manco amb una hora ses onze hores i mitja de feina que tenen en aquest temps tan deficiós d'estiu. Esperam de sa bondat i bona voluntat des patrons que no farán dolent es seu catolicisme.

Un cas de inconsequència socialista que fa mil.

A Puteaux (França) e-hi ha un diputat socialista-revolucionari que és bal·le de aquesta ciutat. S'altre dia hi hagué una vaga de forners. Ses panaderies, la major part, quedaren tancades per falta d'obriers; lo meteix

una cooperativa, que, ella tota sola alimenta sa tercera part de sa població. ¿Qué vos pensau voltros que va resoldre aquest diputat, Mr. Voilin, davant es conflicte? Com a bon socialista, i revolucionari per afegit, havia d'aidar ses reivindicacions des vaguistes, havia de deixar anmentar sa fam, havia d'aprofitar s'ocasió per rebentar es rics. Això dirieu voltros que li tocava fer per obrar en consecuencia. Idò, no; res d'això. En Voilin, diputat socialista i revolucionari, no se va porer resignar a veure morir de fam es seus administrats. Sinó que desseguida feu venir sa tropa, s'exercit, per que es soldats fessen es pa, de manera que de pa no'n faltés un troç, ni un sol dia, a Puteaux.

¿Qué tal? ¿Com vos agrada es frit? ¿Qué va obrar, trobau, com a consequent revolucionari Mr. Voilin? No; pero ell va obrar com homo de seny, com homo antirevolucionari, com homo d'orde i de bon govern, com homo que veu que ses teories socialistes-revolucionaries son impracticables, en no ésser que se vulga sa destrucció, sa mort de sa societat. ¡Bé p'es bal·le de Puteaux!

Pero ¿veis sa lògica socialista pes fets?

S'*Obreretxo* malparlava s'altre dissapte des Missioners franciscans espanyols del Marroc.—De tal gent no's pot esperar mai, més que injuries i cosses. Son així sempre. I es que ses mentides i ses calumnies son inventades dins ses redaccions de aquesta casta de paperots.

Si; de ses redaccions de tals paperots surten aquestes calumnies contra es franciscans que evangelisen, fa sigles, dins el Marroc, vertaders apòstols de la Patria; que allà preguen, prediquen, ensenyen, civilisen i sufren persecució, o martiri, per s'Evangeli i per Espanya: lo qual hu regoneixia es Govern espanyol, perseguidor de ses ordes religioses, eximint-los d'estar subjectes a sa, llavonses i ara, futura llei d'Associacions. De sa redacció, i no més de sa redacció de tals paperots infames, surten tals calumnies contra aqueis freres abnegats que, desde l'any 1220, han conquistades ànimes per sa R·lligió continuament, que, més o manco atesos i distingits, respectats, perseguits o martirizats, no han volgut deixar mai aquell camp de conquista; que, més que ningú, han realçat, mansament, humilment, es trebai de penetració pacífica de Espanya dins el Marroc, i que, si tenguesen tota sa protecció moral i material que mereixen es seus esforços—no tanta com vol suposar amb cifres s'*Obreretxo*,—tal volta seria un fet sa total penetració, si no dins tot l'imperi marroquí, al manco en bona part d'ell.

Si, es amb grans dificultats que aqueis missioners realisen sa seua missió civilizadora, de la qual donen fe ses obres fundades fins aquí, que son no-més una mostra de ses que fundarien si no tenguesen sa falta de sa protecció necessaria, si no hi hagués recel per part de ses nacions enemigues de s'engrandiment d'Espanya. Així i tot, es missioners tenen avui un Bisbat, set esglésies, sis capelles i nou cases-residencies; que sostenen vuit escoles de nins, nou escoles de nines, quatre escoles d'infants, una impremta i tres establiments aon s'hi ensenyen gratis diferents oficis. Tots es r·ligiosos de sa Missió son espanyols, i espanyoles son ses Germanes de Maria Immaculada des col·legis de nines i d'un hospital que sa Missió sosté.

S'obra d'aqueis r·ligiosos no pot ésser més meritoria. Extenen fins allà on los ho comporten es seus medis escassos, sa doctrina de Jesucrist, i fan estimar es nom d'Espanya an es nins i nines que eduquen, i auxilien es pobres, es necessitats i es malalts que's posen baix de sa seua cura; i, si dependís d'ells, temps faria que es Mogreb seria catòlic, seria espanyol, seria civilizat.

I ara pensau una cosa: si sa missió realçada fins aquí per tals Missioners no fos important; si ells no fessen bona feina, si ells fossen quatre persones inútils i estèrils, creis-ho: aqueis socialistes de s'*Obreretxo* no motarien, calleria. ¿Per qué, idò, escainen?